

Slovensky

Spisovnost; národní jazyk.
Opakování ze 3. ročníku:
stavba slova; pravopis
předložek a předpon.

Výlet na Slovensko

Brzy se s rodiči
podíváme za hranice.
Naším nejbližším
východním sousedem
je Slovenská republika.
Vznikla ve stejném roce
jako ta naše, má však
o polovinu méně obyvatel.

Je členem Evropské unie,
její obyvatelé hovoří slovensky a platí eurem. Máme s ní
dlouholeté vazby z doby společného státu.

Turisty láká Tatranský národní park, který **oplývá mnoha
druhy zvířat** a vzácných **rostlin**. Oblíbeným místem je také
hlavní město Bratislava, ležící na březích Dunaje, ale i jeskyně
Domica ve Slovenském krasu, Spišský hrad a Bojnický zámek.

Už se nemůžu dočkat, až tam pojedeme. Doufám, že se tam
i dobře domluvíme.

1 Vyhledej v úvodním textu název republiky a další vlastní jména.

Vysvětli význam vyznačených slovních spojení z textu.

2 Vypiš z textu deset slov s **i, í, y, ý** po obojetných souhláskách uvnitř slova. Zdůvodni jejich pravopis.

➤ Kterým jazykem hovoří Slovinci? Kterým Češi? Který jazyk používají Němci?

Příslušníci jednoho národa se dorozumívají společným jazykem.
Je to **jazyk národní**. Národním jazykem Čechů je **čeština**.

Zjistěte název alespoň
jednoho slovenského jídla.

Najdi informace o uvede-
ných místech ve své učeb-
nici Společnost (Člověk
a jeho svět, Vlastivěda).

➤ Čím se liší tyto dva větné celky? Který z nich můžeme zaslechnout někde na ulici v Čechách?

I když každý národ mluví jiným jazykem, pohledům a úsměvu rozumějí všichni.
„I když každéj národ mluví jinym jazykem, pohledům a úsměvu rozuměj všicky.“

➤ Představ si, že jsi zapomněl(a), co máte za domácí úkol. Jak se zeptáš paní učitelky (pana učitele) a jak se zeptáš spolužáka (spolužačky)? Liší se tvoje otázky?

Český národní jazyk má dvě základní formy:

Spisovnou formou jazyka se domluvíte ve všech situacích
a v celé České republice. Spisovná slova a jejich tvary najde-
me vždy v příručkách, např. *sestra, silný déšť, narozeniny*.

Nespisovnou podobu jazyka sice můžete slyšet na ulicích
v různých oblastech České republiky, ale nelze ji zapisovat
a v jazykových příručkách ji obvykle nenajdeme.
Např.: *ségra, narozky, erteple, matika*.

Spisovná podoba národ-
ního jazyka je ve všech
krajích státu stejná.

Kde najdeme pomoc při
hledání spisovné podoby
některých slov?

3 Obě slova ve dvojicích znamenají totéž. Kterým z nich rozumíš a kterým ne? Urči, které slovo ze dvojice je spisovné. Svou odpověď si můžeš zkontrolovat ve *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost*.

bratr – brácha, šufánek – naběračka, bramborák – vošouch, kobzole – brambory

4 Vyhledej ve větách nespisovná slova nebo jejich tvary. Řekni věty ve spisovné češtině.

„Soused vyhrál velký prachy.“ „Už bude věča?“ „Tátovo kamarád má prima fáro.“ „Chceš se dívat na telku?“ „Stréček Kókal už přišli.“ „Kamilova ségra má červený bágel.“ „Sdělej si čepici z hlavy.“ „Musíme se zastavit u benzinky.“ „Dostal z matiky kulí.“ „Babička se narodila na moravské dědině.“ „Narostlo hodně turkyně, erteple letos nemáme.“

5 Uveď, kdy a s kým mluvíš pouze spisovně a kdy v rozhovoru můžeš použít některé nespisovné výrazy. Svou volbu zdůvodni.

Vymysli a sehraji vybraný rozhovor:

- žáka (žákyně) čtvrté třídy a pana ředitele (paní ředitelky),
- žáka (žákyně) a rodičů při večeři,
- dvou kamarádů (kamarádek) ve sportovním oddíle,
- vítěze (vítězky) olympiády v matematice a moderátora (moderátorky) rozhlasové stanice.